

Mély-ég objektumok

december-január

Észlelő	észlelés	műszer
Berente Béla (Kocsér)	5	25,0 C
Bozány Imre (Csitár)	1	10,0 T
Cziniel Szabolcs (Pannonhalma)	2	4,3 L
Csiszár Tibor		
és Csiszárné Molnár Éva (Pécs)	2	2,8/135
Illés Elek (Kővágószőlős)	5	10,0 T
Kónya András (Szomolya)	5	9,0 T
Ladányi Tamás (Balatonfűzfő)	4	5,0 L
Mácsai Attila (Békéscsaba)	3	2/58
Papp Sándor (Kecskemét)	4	24,4 T
Sápi Csaba (Kecskemét)	2	20,0 T
Szentaskó László (Budapest)	1	19,5 T
Vicián Zoltán (Héhalom)	4	25,0 T

Összesen 12 észlelő 38 megfigyelést végzett.

Rövidítések: GX= galaxis, NY= nyílthalmaz, GH= gömbhalmaz, PL= planetáris köd, DF= diffúz köd, SK= sötét köd, LM= látómező, EL= elfordított látás, KL= közvetlen látás, T= Newton-reflektor, L= refraktor, C= Cassegrain-távcső, MC= Makszutov-Cassegrain-távcső, B= binokulár, M= monokulár.

December és január nem kedvezett a mély-ég észlelést tervező amatőröknek. Különösen igaz volt ez a januárban hosszabb időszakokban köddel fedett alföldi területeken. De decemberben is csupán egy-két jobb (4-es átlátásosságú) éjszaka állt rendelkezésre. Ezzel érthető, hogy a feldolgozásra alkalmas megfigyelések többsége a nyílthalmazokra vonatkozik. Szerencsére ezek között több érdekes is akadt. A korábban már ismertetett elvek szellemében halvány objektumok csak hazai kontrollészlelések alapján kerülnek közlésre.

Az észlelők jó része által "elriasztónak" minősített nyílthalmaz-rajzolás (rajzos-leíró észlelés) használhatóságának bizonyítására ezúttal egy azonos objektumról két független észlelő által készített észlelést is közlünk, az eredeti rajzok korrekciója nélkül.

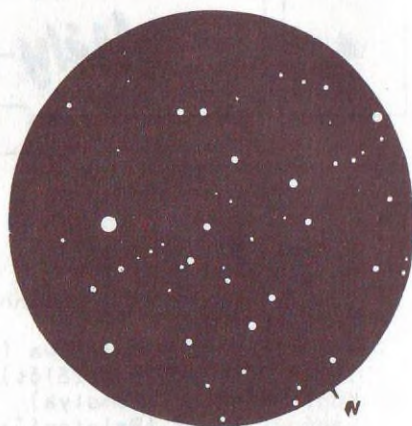
NGC 1664 NY Aur

15,2 T, 56x: Szegényes halmaz, már ez a nagyítás is bontja. Tucatnyi csillaga $11^m,0$ körüli és halványabb kb. ugyanennyi látható. K-i széléhez tapad egy fényes $7^m,0$ -s csillag. 112x: Jobban látható, a csillagok száma 35-40-re növekedett, ezek zöme tekerdő csillagsorokban fekszik. (Babcsán Gábor)

20,0 T, 63x: A halmaz DK-i szélén egy $7^m,0$ körüli csillag, melyet ÉNy-ról félig körülvesz egy jellegzetes csillagpárból álló központi rész. Közepes sűrűségű halmaz, 9^m - $12^m,0$ -s tagokkal. A halmaz centrumában egy furcsa négyszög alakzat látható. A peremvidéken finom kis csillagívek vezetnek kifelé. (Sápi Csaba)

15,2 T 56x LM = 43'

20,0 T 63x LM = 40'

)- A 7^m összfényességű halmaz 15'-es területen fekszik, távolsága mintegy 6200 fényév. Közepesen szétszórt (H VIII), de halványabb csillagai miatt inkább 15–20 cm-es távcsövekkel igazán érdekes.

NGC 2244 NY Mon

5,0 L, 54x: Feltűnő, nagykiterjedésű halmaz. Teljesen bontottnak látszik, 20–25 taggal. Határait nehéz meghatározni, nem különül el élesen környezetétől. (Ladányi Tamás)

9,0 T, 25x: Jól látszik, azonban kevés csillagot mutat, a halmaz körül is kevés a csillag. 50x: Bontja, feltűnő, hogy a fényesebb csillagok környezete szegényes. A rajz szerint egy négy- vagy ötszög alakzat fekszik a 12 Mon-ként azonosítható "főcsillag" körül. (Észlelőnk azonban ennek jellegzetes narancs színárnyalatát nem jegyezte fel — a halmaz szimmetriajelenségéről viszont beszámolt — Pps) (Kónya András)

)- A 30'-es, de nagyon szegényes halmaz magában foglalja a Rozetta-ködöt (NGC 2237–38–39), melynek észlelése vizuálisan rendkívül nehéz, különlegesen jó légkör mellett 15–20 cm-es távcső EL-KL határon, nagy látómezejű okulárral talán alkalmas lehet a feladat sikeres megoldására.

Kistávcsöves észlelések

M1 = NGC 1952 DF Tau

5,0 L, 34x: A jó átlátszóságú égnél (1989. dec. 23-án) érdekes látvány, lekerekített sarkú háromszögre emlékeztet. Belül homogén, perifériáin finoman megy át a háttérbe. (Ladányi Tamás)

NGC 2353 NY Mon

5,0 L, 54x: Könnyű, fényesnek tűnő halmaz, azonban csak részlegesen bontott (a rajz szerint a kör alakú halo-peremen egyenlő távolságra három közepes fényességű csillag, továbbá D-re egy 6^m – 7^m -s csillag). EL-sal néhány további halványabb tag látszik. (Ladányi Tamás)

M35 = NGC 2168 NY Gem

10,0 T, 32x: Nagy, fényes halmaz, néhány csillaga észlelhető. Talán egy derékszögű háromszögbe foglalható az alakja. 80x: Már nem tűnik "rendezettnek" a hatalmas csillaggyülekezet, kb. 25—30 fényesebb és két-háromszor annyi halvány csillagocska vibrál a LM-ben. A halmaz belsejében egy Triangulumra emlékeztető mini csillagkép látható. (Illés Elek)

M41 = NGC 2287 NY CMa

4,3 L, 25x: Csodálatos látvány a 15 CMa közelében. Ezzel a műszerrel kis átmérőjű, diffúz foltként látszott a csillagszegény környezetben: EL-sal két fényesebb csillaga vehető ki. (Czinél Szabolcs)

2,8/135 teleobjektív (1989. dec. 21/21), 5 perces expozíció TP 2415 filmre. A szép kidolgozású felvétel egy jól bontott, durván négyfelé tagoló halmazt mutat a centrumban közepes, kissé szabálytalanul elnyúlt sűrűsödéssel. A felvételen a halmaz 25—30 csillaga felbontható. (Csizsár Tibor és Csizsárné Molnár Éva)

NGC 2264 NY Mon

9,0 T, 25x: Nem túl sűrű, hajóra emlékeztető halmaz (ezt a hasonlatot most olvasom először — Pps), benne egy fényes csillag. 50x: Nagyon kiterjedt, több fényesebb csillagot tartalmaz, a halványabb tagokat azonban csak EL-sal lehet észlelni. (Kónya András)

PAPP SÁNDOR

JÖN AZ ÜSTÖKÖS!

Ezt a cikket olyan kezdő amatőrcsillagászok figyelmébe ajánlom, akik eddig még nem figyeltek meg fényes üstököst. Mindehhez az ad aktualitást, hogy a nemrégén felfedezett Austin (1989c₁) üstökös fényessége április elején — a számítások szerint — eléri a 0^m-t.

Egy fényes üstökösön három jól elkülöníthető részt figyelhetünk meg: a magot, a kómát és a csóvát. Az üstökös magjában koncentrálódik tömegének jelentős része. A mag valószínűleg nem homogén szerkezetű, hanem kisebb-nagyobb kőtömbök, por és fagyott gáz összessége. A Naphoz közeledő üstökös magjából a Nap sugárzásának hatására egyre több gáz és por szabadul fel, amiből lassan kialakul a magot körbefogó kóma. Még közelebb kerülve a Naphoz, a kómából kialakul az üstökös csóvája.

Az üstökösök megfigyelésére használjunk nagy látómezejű távcsövet, pl. binokulárt. Az észlelőhely kiválasztásánál legfontosabb, hogy keleten és nyugaton közel a horizontig lássunk le.

A megfigyelés első lépése az üstökös helyzetének berajzolása egy csillagatlásra, és a megfigyelés idejének kiválasztása. Ennek az időnek a megválasztásához ad segítséget a két ábra. Sajnos napnyugta után nem lesz könnyű az Austin-üstököst megpillantani (néhány fokkal lesz csak a horizont felett), de a hidegfrontok utáni tiszta levegőben mégis érdemes felkeresésével próbálkozni. Április közepétől átkerül a hajnali égboltra, és napról napra magasabban látható.